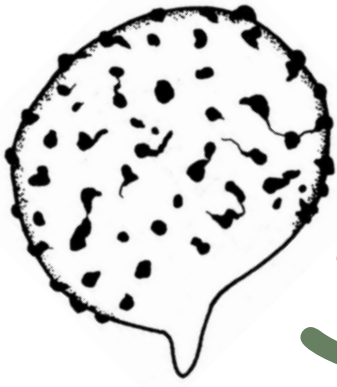

Jaargang 15 nummer 3
September 2022

Sporen

Nieuwsbrief van de
Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging

Lactocollybia 07

11 Spathularia

Arrhenia 14

16 In memoriam Leo

Prettig gespoord 20

En de vaste rubrieken...

- Editoriaal
- Nieuwtjes uit recente tijdschriften
- Activiteitenkalenders
- Cartoon

Jg. 15, nr. 3
September 2022

NIEUWSBRIEF VAN DE KONINKLIJKE VLAAMSE MYCOLOGISCHE VERENIGING

Sporen

Editoriaal

Geachte leden

Drup, drupdrupdrup, drupdrup... Klinkt u dit bekend? De regen die op het tentdoek valt? Het is een van mijn leuke vakantieherinneringen. Dit jaar werd het geen tentvakantie en viel er bovendien amper regen te bespeuren. Het werd droog, droger, té droog. De zware impact van de langdurige droogteperiodes op fauna en flora hebben we tijdens de zomere excursies zelf kunnen vaststellen in verschillende natuurgebieden. De meeldauwen- en roestenliefhebbers heb ik niet horen klagen; zij verlengen hun zwammenseizoen door zich al vroeg in de zomer toe te leggen op deze soortgroepen. Wel blijft het jaar na jaar spannend uitkijken wanneer het zwammenseizoen zal starten. Zullen er voldoende paddenstoelen kunnen aangebracht worden om de determinatieavonden boeiend en interessant te maken of wordt het nog even werken met gedroogd materiaal? Ook is het afwachten wat de impact van de klimaatverandering op de paddenstoelenseizoenen en zwammenbiodiversiteit op lange termijn zal zijn. Hiervoor zullen later onze registraties van waarnemingen en microscopische determinaties in de Funbel-databank meer dan zinvol zijn om mogelijke trends te kunnen duiden. Binnen het KVMV-bestuur werd trouwens ook recent een Commissie Paddenstoelen en Natuurbehoud opgericht waarvoor Roosmarijn en Ronny zich geëngageerd hebben en als eerste aanspreekpunt zullen fungeren. Meer info vindt u in deze Sporen.

Voor het verzamelen van de eerste collecties in het kader van het recent opgestarte Mycena-project was het in Vlaanderen omwille van de droogte nog even geduld oefenen. Ondertussen werden enkele oude determinatiesleutels opgefrist en ter beschikking gesteld via de KVMV-website. Verder wordt er een upgrade van de website en Funbel-invoermodule voorbereid. Dit is nodig door de verouderde technologie waarop de website draait.

Elke afdeling laat ondertussen het plaatselijke verenigingsleven weer op volle toeren draaien met tal van excursies en determinatieavonden. Laat ons hopen dat covid-19-onderbrekingen voortaan achterwege kunnen blijven.

Als de weersvoorspellingen uitkomen, mag ik straks met de paraplu naar buiten, genietend van het geluid van de regendruppels. Samen met u kijk ik met veel goesting uit naar een schitterend paddenstoelenseizoen.

Lieve Deceuninck

KVMV-voorzitter

Excursiekalender

D = dagexcursie, V = voormiddag, N = namiddag

Deelname aan een activiteit geschiedt op eigen verantwoordelijkheid.

Voor **AMK** is het uur van samenkomst steeds **9.45 uur**, tenzij anders vermeld. De aangeduide reisweg geldt bij vertrek vanuit Antwerpen. Enkel deelnemen aan de namiddagexcursie is mogelijk na afspraak met de contactpersoon.

Voor **OMMW** is het uur van samenkomst bij excursies steeds **9.30 uur**, tenzij anders vermeld.

Voor **ZWAM** is de afspraak ter plaatse telkens te **9.30 uur** (D en V) of **14.00 uur** (N).

Reeds door de afdelingen vastgelegde excursies tot eind december

zaterdag 01-10-2022 - KVMV - ZWAM (D)

KVMV-excursie naar **Horst-** en **Walenbos**

Aanbevolen voor alle leden! Afspraak om 9.30 u; vertrek om 9.45 u. op de parking langs de Horststraat tegenover nr. 33 te Sint-Pieters-Rode voor een excursie naar Horstbos. Gelegenheid om de picknick te gebruiken of iets te consumeren in "Het Mooi Alternatief" bistro, Kasteeldreef 2 te Houwaart (Tielt-Winge).

Na de middag excursie in het Walenbos. Vertrek om 14.00 u. op de parking bij het bos in de Kriebekestraat naast nr. 57 te Houwaart.

Leiding: Georges Buelens (0471 20 50 14)

zaterdag 08-10-2022 - OVMW (V)

Excursie **Volkegem-bos**, Oudenaarde

Bijeenkomst om 9.30 u. op het De La Kethulleplein 3, Volkegem.

Contact: Koen Delva (0478 46 86 96)

zaterdag 08-10-2022 - AMK (V)

Overbroek te Ravels

Vertrek om 9.45 u. op de parking achter het oud gemeentehuis van Poppel, Mierdsedijk (aan de overkant van huisnr. 5) te Poppel.

Praktische info over de lunchmogelijkheden wordt later online gezet.

Leiding: Frans Geerts (0478 45 42 84)

zondag 09-10-2022 - ZWAM (N)

Bertembos te Bertem

Vertrek om 14.00 u. op de parking langs de Bosstraat t.h.v. nr. 248 te Bertem.

Leiding: Georges Buelens (0471 20 50 14)

zaterdag 15-10-2022 - OVMW (V)

Excursie **Oosthoekduinen**, De Panne

Jaarlijkse kustexcursie. Bijeenkomst om 9.30 u. op de parking van de sportzaal in de Sportlaan, De Panne.

Contact: Jacky Launoy (0477 61 58 52)

zaterdag 15-10-2022 - ZWAM (N)

Meerdaalwoud te Bierbeek

Vertrek om 14.00 u. bij het zuidelijk gelegen Ecoduct (bij de Theresiakapel) op de Naamsesteenweg te Bierbeek.

Parkeren langs de Naamsesteenweg t.h.v. het Ecoduct.

Leiding: Georges Buelens (0471 20 50 14)

zondag 16-10-2022 - ZWAM (N)

Open paddestoelenwandeling **Webbekomsbroek** te Diest

Vertrek om 14.00 u. op de parking bij het Bezoekerscentrum van het Webbekomsbroek te Diest, Omer Vanaudenhovelaan 48. Een samenwerking met ZWAM en het Bezoekerscentrum. Iedereen is welkom, ook leden. Leiding: Robert De Ceuster (0484 66 43 70) en Georges Buelens (0471 20 50 14)

zondag 16-10-2022 - AMK (V)

Hof van Coolhem te Puurs

Vertrek om 9.45 u. van op de parking van het Hof van Coolhem, Coolhemstr. 64 te Puurs.

Bereikbaar via de N16 vanuit A12 of Willebroek. Na ± 3 km aan de verkeerslichten rechts afslaan, richting "Eikse Amer". Dan 1^e straat rechts nemen (Vijverstraat), de spoorlijn over en op het einde ziet u een kapel. Daar de baan oversteken (opgepast, beperkt zicht!) en dan komt u op de parking uit.

Leiding: Eric Daelemans (0488 264 273)

donderdag 20-10-2022 - KVMV - AMK (A) (D)

Vierdaagse te Oud-Turnhout van 20 tot 23-10-2022

KVMV-vierdaagse in Priorij Corsendonk te Oud-Turnhout, georganiseerd door AMK. De inschrijvingen zijn afgesloten. Bijkomende inschrijvingen mogen gemeld worden maar zullen eerst door het verblijfscentrum moeten bevestigd worden. De deelnemers krijgen de nodige informatie voor de excursies doorgestuurd.

Contact: Lieve Deceuninck (0475 26 81 67)

zaterdag 22-10-2022 - OVMW (V)

Natuurgebied **Gevaerts-Noord**, Beernem

Bijeenkomst om 9.30 u. aan de kerk van Beernem. Van daaruit rijden we met een beperkt aantal wagens verder naar het natuurgebied.

Contact: Mieke verbeken (0494 75 72 02)

zaterdag 29-10-2022 - OVMW (V)

Excursie **Spitaelsbossen** te Wortegem

Bijeenkomst om 9.30 u. in de Kalkhoevestraat te Waregem.

Contact: Eddy Saveyn (0477 03 20 75)

zondag 30-10-2022 - AMK (V)

Natuurpuntgebied "**Kleiputten Terhagen**" te Terhagen (Rumst)

Samenkomst om 9.45 u. aan de poort van het Natuurpuntgebied, Nieuwstraat 54 te Terhagen (Rumst). Eventuele laatkomers nemen contact op met de leiding, Lieve Deceuninck (0475 268 167). 's Middags, na de excursie, kunnen meegebrachte boterhammen genuttigd worden.

zaterdag 05-11-2022 - OVMW (V)

Excursie **Vorte bossen**, Ruiselede

Bijeenkomst om 9.30 u. aan de Krommekeerstraat 23, ter hoogte van de boomkwekerij.

Contact: Mieke Verbeken (0494 75 72 02) & Nathan Schoutteten (0495 11 38 16)

zaterdag 05-11-2022 - AMK (V)

De Zegge te Geel

Vertrek om 9.45 u. aan de Mosselgoren 13 te Geel.

Leiding: Frans Geerts (0478 454 284)

zondag 06-11-2022 - ZWAM (N)

Kouterbos te Oud-Heverlee

Vertrek om 14.00 u. bij de parking (frituur) langs de Maurits Noëstraat te Oud-Heverlee.

Leiding: Georges Buelens (0471 20 50 14)

zaterdag 12-11-2022 - AMK (V)

Domein Teunenberg te Olen

Vertrek om 9.45 u. aan de hoofdingang, Boerenkrijglaan t.h.v. nr. 31 te 2250 Olen.

Leiding: Johan Paulussen (0472 32 59 33)

zondag 13-11-2022 - ZWAM (N)

Mollendaalbos te Haasrode

Vertrek om 14.00 u. op de parking van het Bremberghotel, Boetsenberg 1 te Haasrode (Oud-Heverlee).

Leiding: Georges Buelens (0471 20 50 14)

zaterdag 19-11-2022 - KVMV (V)

Zoerselbos te Zoersel, met etentje als seizoensafsluiting

De praktische informatie over deze excursie wordt later online gezet.

Leiding: Linda Lambreghts (0494 05 53 67)

Educatieve bijeenkomsten

De bijeenkomsten (W) in **Gent** gaan door om 10.00 uur (tot ten laatste 16.00 uur) bij de Onderzoeksgroep Mycologie van de Universiteit Gent, K.L. Ledeganckstraat 35, 2^e verdieping. De toegang is het gemakkelijkst via de plantentuin. De microscopie-avonden beginnen om 19.30 uur ; gebruik 's avonds de hoofdingang.

De bijeenkomsten in **Antwerpen** gaan door in de Bioruimte van de UAntwerpen, Campus Drie Eiken (gebouw O, 3e verdieping), GPS-adres: Fort VI-straat te Wilrijk, parking 2. Vóór iedere vergadering (behalve bestuurlijke vergaderingen) is er vanaf 19.00 uur gelegenheid om boeken uit de bibliotheek te ontlenen. Het opstellen van de microscopen voor praktijklessen en mycologische werkgroepavonden gebeurt bij voorkeur vóór 20.00 uur zodat de sessies vlot kunnen beginnen. De bib is steeds gesloten de 4^e dinsdag van de maand. Afkorting B&D = bioruimte en digitaal. Zoom-link zie onder *Documentatie/Ledeninformatie/Digitale avond*.

De ZWAM-bijeenkomsten in **Diest** gaan door van 19.00 tot 22.00 uur in het Bezoekerscentrum van het Webbekomsbroek, Omer Vanoudenhovelaan 48 te Diest.

maandag 03-10-2022 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM te Diest

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

maandag 17-10-2022 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM te Diest

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 04-10-2022 - AMK (A)

Determinatieavond met les microscopische technieken op vers materiaal

Determinatie van de door u meegebrachte vondsten onder begeleiding van ervaren leden. Het lesthema wordt bepaald aan de hand van de aanwezige exemplaren. Leiding: gevorderde leden. Van 19.30 - 21.45 u. Vanaf 19.00 u. is de bioruimte toegankelijk.

dinsdag 18-10-2022 - AMK (A)

Determinatieavond met les microscopische technieken op vers materiaal

Determinatie van de door u meegebrachte vondsten onder begeleiding van ervaren leden. Het lesthema wordt bepaald aan de hand van de aanwezige exemplaren. Leiding: gevorderde leden. Van 19.30 - 21.45 u. Vanaf 19.00 u. is de bioruimte toegankelijk.

dinsdag 11-10-2022 - AMK (A)

Determinatieavond met les microscopische technieken op vers materiaal

Determinatie van de door u meegebrachte vondsten onder begeleiding van ervaren leden. Het lesthema wordt bepaald aan de hand van de aanwezige exemplaren. Leiding: gevorderde leden. Van 19.30 - 21.45 u. Vanaf 19.00 u. is de bioruimte toegankelijk.

donderdag 20-10-2022 - KVMV - AMK (A) (D)

Vierdaagse te Oud-Turnhout 20/10-23/10/2022

KVMV-vierdaagse in Priorij Corsendonk, georganiseerd door AMK. De inschrijvingen zijn afgesloten. Bijkomende inschrijvingen mogen gemeld worden maar zullen eerst door het verblijfscentrum moeten bevestigd worden. De deelnemers krijgen de nodige informatie voor de excursies doorgestuurd.

Contact: Lieve Deceuninck (0475 26 81 67)

maandag 24-10-2022 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM te Diest

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 25-10-2022 - KVMV (A)

KVMV-bestuursvergadering. Aanvang 19.30 u.

KVMV-bibliotheek gesloten.

woensdag 26-10-2022 - MYCOLIM (A)

Determinatieavond

Macroscopische determinatie van meegebrachte vondsten o.l.v. Ronny Boeykens en enkele mycolim-leden.

Van 19.30 u. tot 21.30 u. Provinciaal Natuurcentrum, Craenevennestraat 86, 3600 Genk (Bokrijk).

maandag 07-11-2022 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM te Diest

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 08-11-2022 - AMK (A)

Determinatieavond met les microscopische technieken op vers materiaal

Determinatie van de door u meegebrachte vondsten onder begeleiding van ervaren leden. Het lesthema wordt bepaald aan de hand van de aanwezige exemplaren. Van 19.30 - 21.45 u.

Vanaf 19.00 u. is de bioruimte toegankelijk.

dinsdag 15-11-2022 - AMK (A)

Determinatieavond met les microscopische technieken op vers materiaal

Determinatie van de door u meegebrachte vondsten onder begeleiding van ervaren leden.

Van 19.30 - 21.45 u. Lesthema: Mycena.

Vanaf 19.00 u. is de bioruimte toegankelijk.

maandag 21-11-2022 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM te Diest

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 22-11-2022 - AMK (A)

Determinatieavond met les microscopische technieken op vers materiaal

Determinatie van de door u meegebrachte vondsten onder begeleiding van ervaren leden.

Van 19.30 - 21.45 u. Lesthema: Mycena.

Vanaf 19.00 u. is de bioruimte toegankelijk.

dinsdag 29-11-2022 - AMK (A)

AMK-stuurgroepvergadering

Alle leden zijn welkom bij de bespreking van de AMK-werking. Agendapunten: opstellen excursielijst 2023. Excursie-ideeën kunnen op voorhand gemaïld worden naar lieve.deceuninck[at]skynet.be. Aanvang: 19.30 u.

maandag 05-12-2022 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM te Diest

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 06-12-2022 - AMK (A)

Determinatieavond met les microscopische technieken op vers materiaal

Determinatie van de door u meegebrachte vondsten

onder begeleiding van ervaren leden.

Van 19.30 - 21.45 u. Het lesthema wordt bepaald aan de hand van de aanwezige exemplaren.

Vanaf 19.00 u. is de bioruimte toegankelijk.

dinsdag 13-12-2022 - AMK (A)

Practicum: Laboulbeniales

Leiding: André De Kesel. Van 19.30 - 21.45 u.

Vanaf 19.00 u. is de bioruimte toegankelijk.

maandag 19-12-2022 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM te Diest

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 20-12-2022 - AMK (A)

Determinatieavond met les microscopische technieken op vers materiaal

Determinatie van de door u meegebrachte vondsten onder begeleiding van ervaren leden. Lesthema: Flammulina (Fluweelpootje). Van 19.30 - 21.45 u.

Vanaf 19.00 u. is de bioruimte toegankelijk.

Grinniken met mycologen (Staf Persoons)

Binnenskamers kennismaken met een tropische *Lactocollybia epia*

Lieve Deceuninck - lieve.deceuninck@skynet.be

Inleiding

Op 20 juni 2022 vond Olympe Weyens binnenshuis enkele mooie, geel getinte paddenstoelen in een bloempot. Ze groeiden op schorssnippers aan de voet van een op *Spathiphyllum* gelijkende kamerplant. De collybioïde, dunvlezige, witsporige vruchtlichamen met afgeplatte hoed en smal aangehechte, witte, vrij dicht opeenstaande lamellen deden denken aan een vertegenwoordiger van *Gymnopus* of *Collybia*. De intense geeltinten bleken afkomstig van elementen met lichtbrekende en olieachtig uitzijnde inhoud. Na een moeizame zoektocht naar genus en soortnaam kon uiteindelijk de vondst bepaald worden als *Lactocollybia epia*.

Lactocollybia epia (Berk. & Broome) Pegler

Syn. *Lactocollybia angiospermarum* Singer

MACROSCOPIE (fig. 1)

Hoed 18-30 mm breed, eerst convex, dan afgeplat; oppervlak mat, okerkleurig met lichtgele tot geelwitte randzone. **Lamellen** L 36-40; I 3-7, wit, smal aangehecht; lamelrand zwak convex. **Steel** 25-35 × 1,3-2 mm, cilindrisch, geelwit; steelbasis met wit tomentum; oppervlak fijn berijpt. **Geur** niet specifiek. **Smaak** niet getest. **Vlees** zeer fragiel. Geen melkachtig sap waargenomen. **Mycelium** wit.

MICROSCOPIE (fig. 1-4)

Sporen (8)8,5-10,5 (12) × (4)4,5-5 (5,5) μm, gem.₅₀ = 9,5 × 4,6 μm; Q = (1,8)2,0-2,3(2,6), Q_{gem.50} = 2,1; (smal) amandelvormig, verlengd Citroenvormig, smal spoelvormig; top abrupt ingesnoerd; basis met afgetekende apiculus en suprahilaire depressie; hyalien met druppeltjes; inamyloïd, niet cyanofiel. **Basidiën** 15-25 × 6,5-9 μm, knotsvormig, 4-sporig. **Cheilocystiden** (20)25-40 (60) × 3,5-7(7,5) μm, subcilindrisch, smal utriform, lageniform met lange brede nek, bochtig; top 4-9,5 μm breed, afgerond, soms (sub-)capitaat, soms met hyalienne incrustaties. **Pleurocystiden** enkel als gloeocystiden

waargenomen. **Caulocystiden** met vorm en grootte als de cheilocystiden, gemengd met gloeocystiden. **Pileipellis** een cutis met cilindrische, gezwollen hyfen van 6-14 μm diam. **Pileocystiden** als gloeoelement waargenomen. **Gloeoelementen** 85-170 × 4-11 μm, lang, smal spoelvormig met spits toelopende einden, dunwandig, glad; inhoud lichtbrekend, homogeen olieachtig uitzijnd, blauwgroen verkleurend in cresylblauw, bij breuk niet uitlopend; aanwezig in lamel- en steeltrama, in de context van de hoed, soms als pileocystide eindigend.

Gloeocystiden (20)30-50(55) ×

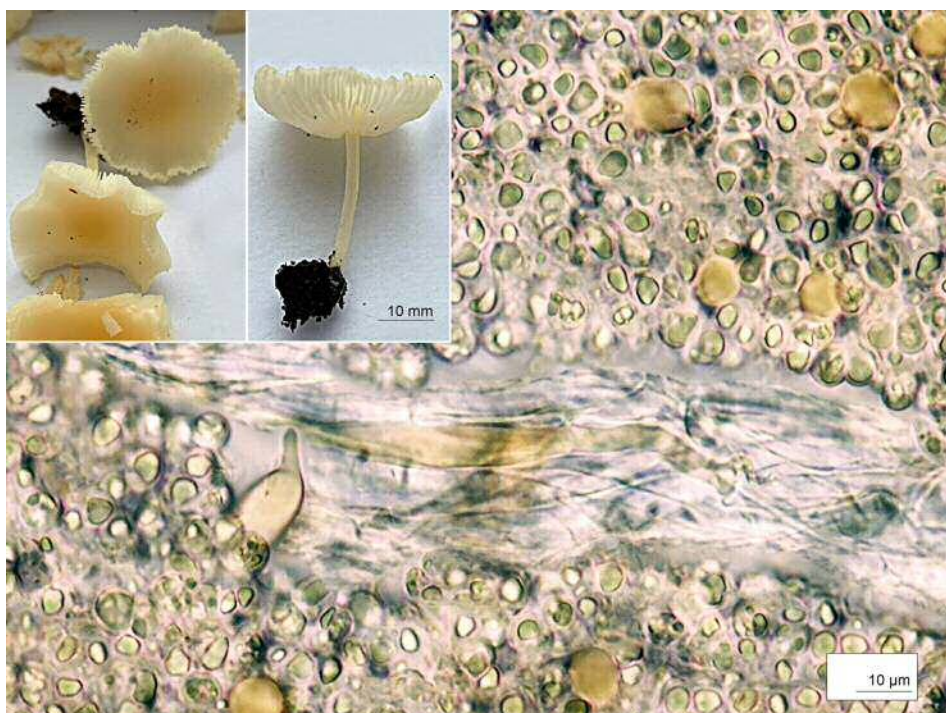

Fig. 1. Vruchtlichamen *Lactocollybia epia* (foto: Nausikaä Van Veerdegem); pleurocystiden als gloeocystiden en lameltrama met gloeoelement in ammonia.

Fig. 2. Onder: sporen in water; boven: gloeo-element in lameltrama in cresylblauw (crb), rechts: caulocystiden en gloeocystide, boven in ammonia, onder in crb.

(8,5)9-12(13,5) µm (incl. uitgroei aan de top), spoelvormig, knotsvormig, utriform; top afgerond, mucronaat, soms met verlengde nek; wand en inhoud zoals bij de gloeo-elementen; aanwezig op het vlak van de lamel en op de steel. Geen lactifere hyfen waargenomen. **Gespen** aanwezig.

DETERMINATIE EN BESPREKING

Op zoek naar het genus

De vruchtlichamen met lichtgele tot okerkleurige hoed leken bij een eerste blik op Vroeg eikenbladzwammetje (*Gymnopus aquosus*). Deze opvatting paste echter niet met de microscopische kenmerken van de vondst, in het bijzonder de elementen met olieachtig uitzijende inhoud (fig. 1). De groeiwijze binnenshuis en de lichtbrekende celstructuren deden bij de determinator de voorlopige werknaam 'een mogelijk tropische collybia' uitlokken. Dit gevoel werd versterkt na het vruchteloos doornemen van meerdere Europese determinatiesleutels. Het is dan ook met dank aan de uitvinders van het internet dat met de trefwoorden 'collybia + gloeocystidia + pdf' een publicatie over een *Lactocollybia*-soort aangeboden werd. Zo kwam dit voor de auteur onbekende genus aan het licht. Het genus *Lactocollybia* Singer (1939) omvat witsporige soorten met collybioïde vruchtlichamen die oleïfere structuren herbergen,

soms met melkachtig sap.

Verder speuren naar de soort

De literatuurlijsten die achteraan een publicatie worden opgenomen zijn vaak een handig hulpmiddel in een zoektocht naar bijkomende informatie. Zo kon in de literatuurlijst van het door Google voorgestelde artikel over *L. subvariicystis* (Hosen et al., 2016) een studie over het genus *Lactocollybia* opgemerkt worden. De auteurs van die studie, Reid & Eicker (1998), namen in hun publicatie tevens een sleutel tot de Zuid-Afrikaanse soorten van het genus *Lactocollybia* op. De grote, verlengd amandelvormige sporen (fig. 2) zijn een duidelijk onderscheidend ken-

merk voor *L. epia*. Met de gevonden soortnaam werd er op het web nog verder gezocht en dit leidde naar een artikel met een sleutel tot Braziliaanse soorten (Cortez & Sulzbacher, 2009), ook hier met als sleutelresultaat *L. epia*.

De nauwverwante *Lactocollybia subvariicystis* Hosen & T.H. Li toont gelijkenissen met *L. epia* door eveneens lang amandelvormige tot breed spoelvormige sporen met afgeronde, doch niet abrupt toegespitste top, (8) 8,5-9,5(10,5) × 4,5-5,3 µm, $Q = 1,65-1,81(1,92)$, $Q_{gem.} = 1,74$. Deze soort is heel recent in 2016 beschreven, waardoor enkele vondstbeschrijvingen die dateren van voor 2016 mogelijk aan een herziening toe zijn. Dit geldt in het bijzonder voor beschrijvingen van *L. epia* met een afwijkende sporenvorm en *L. variicystis* met langere sporen dan origineel beschreven.

Over collybia's en melkcollybia

Na vele taxonomische wijzigingen vinden we de Nederlandse genusnaam collybia nu als soortnaamsuffix terug bij *Collybia*-, *Dendrocollybia*-, *Gymnopus*-, *Lactocollybia*- en *Rhodocollybia*-vertegenwoordigers terug. Deze genera staan in verschillende families geklasseerd: Marasmiaceae met o.a. *Lactocollybia*, Omphalothaceae met o.a. *Gymnopus* en *Rhodocollybia*, Tricholomataceae met o.a. *Collybia*.

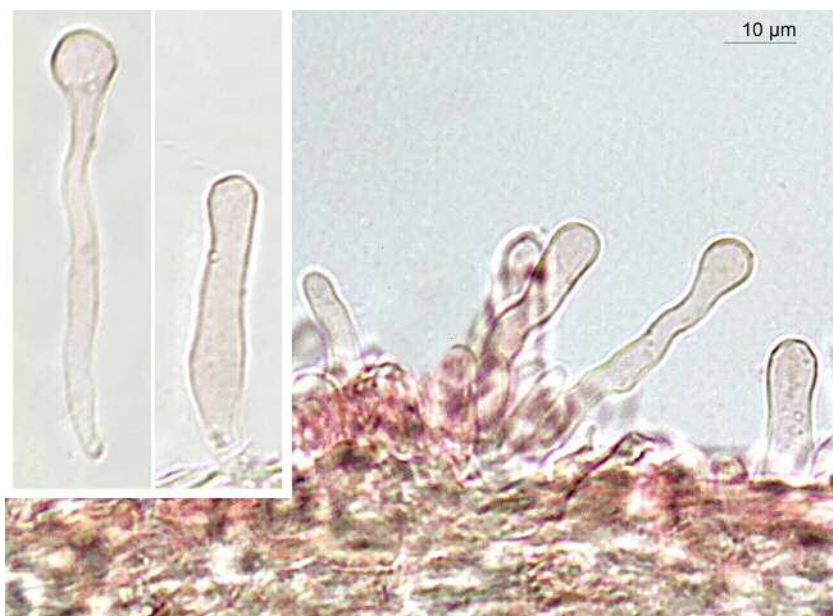

Fig. 3. Cheilocystiden in congorood.

De wetenschappelijke naam '*Lacto'collybia* verwijst naar de aanwezigheid van lactiferen, ook laticiferen of sapkanalen genoemd. Enkele *Melkcollybia*'s bevatten namelijk latex, een melkachtig sap (Singer, 1939). Zulke hyfen hebben een sterk lichtbrekende, kristal-korrelige, niet homogene inhoud (Kirk, 2008, verwijzend naar Singer 1960:34; Deceuninck, 2020). Daarnaast komen er in *Lactocollybia*-vruchtlichamen veel oleïfere elementen en gloeocystiden voor die een olieachtig uitziende, homogene substantie insluiten (fig. 1,3,4).

De keuze voor de soortnaam *L. epia*, wat zachtaardig, vriendelijk betekent, suggereert dat de auteurs van deze soort, Berkeley en Broome (1871), eveneens aangenaam verrast waren door de mooie vruchtlichamen tenzij het een verwijzing naar de eetbaarheid betreft.

De verwachte Nederlandse genusnaam *Melkcollybia* blijkt al in gebruik te zijn voor de soort *Lactocollybia variicystis*. Daarom is een gepaste Nederlandse naamgeving voor *L. epia* nog bij de Commissie Nederlandse Namen (CNN) in onderzoek.

ECOLOGIE EN VERSPREIDING

Deze saprotrofe soort komt vooral voor op hout en wortels van loofbomen. Voor de hier behandelde vondst blijft de oorsprong van de houtsnippers onzeker. De aanwezigheid van harsdruppeltjes doch zonder terpentijngeur bij het uitvoeren van de houtkooktest, wijst hier op mogelijk loofhout (Deceuninck, 2021).

L. epia kent een pantropische verspreiding. Ze werd origineel beschreven uit Ceylon (Sri Lanka) maar is vooral gekend uit tropisch en subtropisch Amerika met slechts enkele (bloempot-)meldingen in Europa.

DANK

Een hartelijke dank aan de nalezers voor hun kritische opmerkingen en aan Ann Bogaerts van Plantentuin Meise voor het bezorgen van literatuurgegevens.

ONDERZOCHT MATERIAAL

Vier vruchtlichamen, op houtsnippers bij kamerplant, Prov. Antwerpen, privéwoning, 20-06-2022, IFBL C4.26.41; leg. O. Weyens, det. & herb. L. Deceuninck LD5166.

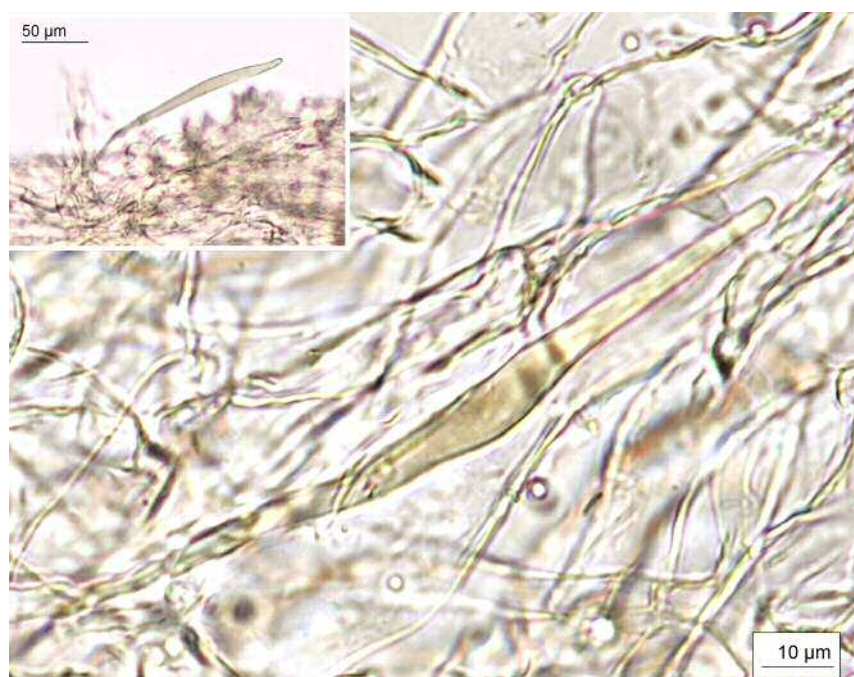

Fig. 4. Hoedhuid met gloeo-element, als pileocystide eindigend.

Geraadpleegde literatuur

- Berkeley, M.J.; Broome, C.E. (1871). On some species of *Agaricus* from Ceylon. *Transactions of the Linnaean Society of London*. 27: 149-152.
- Cortez, V.G. & Sulzbacher, M.A. (2009). *Lactocollybia epia* (Basidiomycota): nova ocorrência para o Rio Grande do Sul. *Brazilian Journal of Biosciences* 7(1): 9–13.
- Daniëls, P. P. & Moreno-Arroyo, B. (2007). Contribución al estudio de la diversidad fúngica andaluza II. *Bol. Soc. Micol. Madrid* 31: 257-268.
- Deceuninck, L. (2020). Lactifere hyfen als microscopisch determinatiekenmerk bij *Mycena galopus*. *Sporen* 13-3: 5-9.
- Deceuninck, L. (2021). Loofhout van coniferenhout onderscheiden d.m.v. een simpele kooktest? *Sporen* 14-2: 18-19.
- Hosen, M.I., Li, T.H., Chen ,X.N., Deng, W.Q. (2016). *Lactocollybia subvariicystis*, a new species of little known genus *Lactocollybia* from subtropical South China. *Mycosphere* 7(6): 794–800, Doi 10.5943/mycosphere/7/6/10.
- Kirk, P.M., Cannon, P.F., Minter, D.W. & Stalpers, J.A. (2008). Dictionary of the Fungi.
- Pegler, D.N. (1986). Agaric flora of Sri Lanka. *Kew Bulletin Additional Series* 12: 1-519.
- Reid, D. A. & Eicker, A. (1998). South African fungi 6. The genus *Lactocollybia* (Basidiomycota) in South Africa. *Mycotaxon* 66: 153-163.
- Rommelaars, L. (2014). Tropische verrassing in een orchideeënbloempot: *Lactocollybia variicystis* D.A. Reid & Eicker, nieuw voor Nederland. *Coolia* 57: 79-82.
- Senthilarasu, G. (2014). Diversity of agarics (gilled mushrooms) of Maharashtra, India. *Current Research in Environmental and Applied Mycology* 4(1): 58-78. Doi: 10.5943/cream/4/1/5.
- Singer, R. 1939. Phylogenie und Taxonomie der Agaricales. *Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde*. 17: 71-73.
- Singer, R. (1948). Diagnoses fungorum novorum Agaricalium. *Sydowia* 2(1-6): 26-42.
- Singer, R., Tabares, M. & Rocabruna, A. (1990). El genero *Lactocollybia* en Espana. *Bol. Soc. Catalana Micol.* 13: 67-72.

Commissie Paddenstoelen en Natuurbehoud (CPN)

Naar het voorbeeld van de NMV richt de KVMV nu ook een “Commissie Paddenstoelen en Natuurbehoud” op. Voorlopig bestaat de commissie uit 2 bestuursleden die reeds rond dit thema actief zijn: Ronny Boeykens en Roosmarijn Steeman. Zij zagen de noodzaak voor het oprichten van deze commissie, omdat paddenstoelen nog al te vaak vergeten worden bij het inrichten van natuurgebieden. Helaas worden nog steeds bomen gekapt op plaatsen waar zeer zeldzame symbionten voorkomen en worden paddenstoelrijke graslanden op de verkeerde manier beheerd/bebost.

Kandidaturen om toe te treden tot deze commissie zijn meer dan welkom.

Voorlopig zal de commissie geen eigen initiatieven nemen om adviezen te geven. Paddenstoelwerkgroepen en natuurbeheerders kunnen een aanvraag indienen voor een advies en/of inventarisatie in het kader van een beheerplan. Dit kan gaan over een terrein van Natuurpunt of een andere terreinbeherende natuurvereniging, of ANB, maar ook over particuliere tuinen, bossen of parken en gemeentelijke of provinciale bossen/parken.

Voor meer informatie kan contact worden opgenomen met Roosmarijn en Ronny:

roosmarijn.steeman@natuurpunt.be

ronny.boeykens@gmail.com

Verrassende vondsten kort toegelicht (15)

Elk jaar vinden we tijdens onze talrijke excursies een groot aantal nieuwe soorten voor Vlaanderen naast heel zeldzame soorten en soorten die al tientallen jaren uit onze lijsten verdwenen zijn. Deze verrassende vondsten komen zelden in beeld, soms voor een beperkt publiek op een bijzondere vondsten-avond of op de jaarlijkse mycologendag. In deze rubriek willen we deze soorten een gezicht geven via een korte beschrijving, een beknopte literatuuropgave en enkele foto's.

Spathularia flavida - Spatelzwam

Martine Verbiest - arrazola@scarlet.be

Georges Buelens - georges.buelens@telenet.be

Vind – en standplaats

In het arboretum van Heverleebos (Leuven) vond Chris Verbruggen op 29 augustus 2021 heel kleine maar bijzonder fraaie zwammetjes die ze uitgebreid kon fotograferen. Deze groeiden tussen Gewoon haakmos (*Rhytidiadelphus squarrosus*) onder berk maar in de nabijheid van naaldhout. Het bleek na controle om de Spatelzwam (*Spathularia flavida* Pers.) te gaan (fig. 1 en 2).

Beschrijving

Macroscopie

De spatel- tot raketvormige vruchtlichamen zijn 20-50 (80) mm hoog. De ronde, witte steel loopt wigvormig door tot het fertiele gele bovendeel dat afgeplat is en vaak radiaal gerimpeld.

Bij het uitdrogen worden de kleurverschillen tussen de steel en het fertiel deel nog duidelijker (fig. 2).

Microscopie

De asci zijn J en bevatten 8 sporen die parallel gerangschikt in de asci zitten (fig. 3).

De hyaliene sporen zijn naaldvormig (fig. 4), recht tot licht gebogen en meten gemiddeld 50 x 1,5 µm (eigen metingen in een pletpreparaat). In de hieronder vermelde determinatiewerken worden afmetingen tussen 30-60 x 1,5-3 µm gegeven, met of zonder septen.

Om een duidelijk microscopisch beeld te krijgen werd een kleuring met congorood uitgevoerd. De septen, maximaal 4, in de sporen zijn echter moeilijk waar te nemen.

De parafysen zijn hyalien, draadvormig, soms gevorkt,

Fig. 1. Verse exemplaren van Spatelzwam

sterk spiraalvormig gekromd en lichtjes verdikt aan de top.

De septen zijn volgens de literatuur enkel bij rijpe sporen goed te zien en dan worden eivormige conidia gevormd uit de verschillende cellen. Die werden hier niet

Fig. 2. Oude exemplaren van Spatelzwam

Fig. 3. Ascus met sporen en gekromde parafyse

waargenomen omwille van het te jonge materiaal dat ter beschikking was voor microscopie.

Onderzocht materiaal

Verschillende vruchtlichamen op strooisel onder berk in het Arboretum van Heverleebos (ANB) te Heverlee. E5.23.43, 30 augustus 2021.

Herbariummateriaal werd gedeponneerd te Meise (BR).

Determinatie

Deze ascomycete kan gemakkelijk macroscopisch getermineerd worden maar wordt in paddenstoelengidsen niet altijd weergegeven, gezien de zeldzaamheid in

Fig. 4. Naaldvormige sporen en asci

voorkomen. Vorm en kleur leiden snel tot een juiste determinatie.

Ook onze microscopische gegevens komen overeen met de beschrijvingen in Breitenbach & Kränzlin (1981) en Læssøe & Petersen (2020).

In oude literatuur is het genus *Spathularia* ondergebracht in de familie van de Geoglossaceae, maar het genus hoort tegenwoordig bij de Cudoniaceae (Index Fungorum).

Verspreiding en voorkomen

Deze saprotrofe soort groeit op de bodem in de strooisellaag van verschillende soorten naaldbomen maar ook van loofbomen.

In de Standaardlijst van Ascomycota staat deze Spatelzwam vermeld met code 2, d.i. niet 100 % zeker gedocumenteerd. De soort zou sinds 1980 niet meer gezien zijn en als uitgestorven beschouwd worden in Vlaanderen. De naam *Spathularia flava* is intussen gewijzigd. Volgens Index fungorum is *Spathularia flava* een oude naam voor *Spathularia flavida*.

In 2017 werd de soort waargenomen te Rummen, Schelfheide, waarvan foto's op Funbel te zien zijn. In 2020 werd ze daar opnieuw waargenomen. In 2021 werd de soort ook te Heverlee gevonden. Het voorkomen is zeker niet algemeen en het is niet duidelijk

waarom die verdwenen soort terug is van weggeweest. Toch zijn er sterke aanwijzingen in de richting van het gevoerde beheer van het biotoop te Heverlee, met name verschraving van de strooisellaag.

Andere waarnemingen in Funbel komen uit Wallonië of dateren van vóór 1980. In de Nederlandse verspreidingsatlas wordt de Spatelzwam als zeldzaam vermeld met slechts 1 atlasblok tussen 1990 en 2020.

Het is een saprotrofe soort op bladstrooisel met toch een eigenaardigheid. Onderzoek heeft immers aangetoond dat deze soort een afweermechanisme heeft tegen

vraatzuchtige ongewervelden zoals springstaarten. Als een vruchtlichaam beschadigd raakt, bijvoorbeeld doordat erin is gebeten, lopen de springstaarten (Collembola) ervan weg, alsof de Spatelzwam een of ander be-

strijdingsmiddel of een afweergeur heeft uitgestoten (Roberts P. & Evans S., 2016).

Alle macroscopische foto's werden gemaakt door Chris Verbruggen. De microscopische foto's werden gemaakt door Martine Verbiest.

Literatuur en digitale bronnen

- Arnolds, E., Chrispijn, R. & Enzlin, R. red. (2015). Ecologische Atlas van Paddenstoelen in Drenthe Deel 2. Stichting Paddenstoelen Werkgroep Drenthe. 744 pp.
- Bon, M. (1988). Champignons de France et d'Europe occidentale (Arthaud). 332 pp.
- Breitenbach, J. & Kränzlin, F. (1981). Champignon de Suisse Tome 1 Les Ascomycètes nr. 141, p.136
- Declercq, B. & Leysen, R. (2017). Standaardlijst van Ascomycota van Vlaanderen en het Brussels Gewest. *Sterbeeckia Supplement 1*: 1-13
- Læssøe, Thomas & Petersen Jens H. (2020). Fungi of Temperate Europe vol. 2, p. 1358
- Lange M. (1975). Elseviers paddestoelengids. (Elsevier – Amsterdam/Brussel) p. 44
- Roberts, P. & Evans, S. (2016). Paddenstoelen: een geïllustreerd naslagwerk van paddenstoelen en schimmels uit de hele wereld. Librero. p. 590
- Walley, R. & Verbeken, A. (1999). Een gedocumenteerde Rode Lijst van enkele groepen paddestoelen (macrofungi) van Vlaanderen. *Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud 7*: 1-84. Brussel.
- Index Fungorum, Species Fungorum. <http://www.indexfungorum.org/Names/Names.asp> 14-07-2022
- Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging (2022): FUNBEL-database, Adm. E. Vandeven <https://www.kvmv.be/index.php/paddenstoelen/soortenlijst/8674>. 14-07-2022.
- NDFV-Verspreidingsatlas Paddenstoelen, <https://www.verspreidingsatlas.nl/0693010>. 14-07-2022

Lichenicole fungus én paddenstoel: Leermostrechtertje (*Arrhenia peltigerina*) voor de eerste keer gevonden in België

Min Pauwels - mp.mechelen@hotmail.com

Arrhenia peltigerina (Peck) Redhead, Lutzoni, Moncalvo & Vilgalys - Leermostrechtertje

Syn.: *Omphalina peltigerina* (Peck) P. Collin

Na de wekelijkse excursie met de Slobkousjes op 8 februari 2022 bezocht Nicole Rinkes van de Werkgroep Bryologie en Lichenologie (WBL) het Oud Kerkhof “De Zandberg” in Neerpelt (IFBL C6.28.21). Kerkhoven zijn hotspots voor lichenen. Op “De Zandberg” staat de tijd echt stil: deze begraafplaats is niet-actief; er gebeuren geen bijzettingen meer. Tussen de graven vond ze een bijzonder grote groeiplaats van Leermos (*Peltigera*). Over een oppervlakte van 2 × 3 m² stonden Klein leermos (*Peltigera rufescens*) en Soredieus leermos (*Peltigera didactyla*) door elkaar. Op het thallus van Klein leermos vond ze Leermostrechtertje (*Arrhenia peltigerina*) (fig. 1). Valavond 10 februari kroop Peter D’Joos in de regen, met knielappen en een lichtgevende loep, tussen de graven om deze schoonheid te fotograferen en op 11 februari arriveerden Paul Geyselings en Ronny Dingemans met Peter in “De Zandberg”.

Op de volgende lichenenexcursie van de WBL kreeg ik een exemplaar van Paul om verder te bekijken.

Beschrijving

Macroscopie (fig. 2)

Het vruchtlichaam is omphalioid. De hoed is 5 mm in diam., bruin, convex met genaveld centrum, met een golvende rand, doorschijnend gestreept.

De lamellen zijn aflopend, dik, soms gevorkt, met een lichtbruine kleur.

De steel is 10 × 1 mm, bruin, cilindrisch, met een verbrede top en basis. Het mycelium, zichtbaar aan de

Fig. 1. *Arrhenia peltigerina* (Leermostrechtertje) op thallus *Peltigera rufescens* (Klein leermos). Foto Peter D’Joos, 10 februari 2022

steelbasis, is wit.

Microscopie

De sporen meten 7-11 × 4-5,5 μm, zijn traanvormig, omgekeerd eivormig, met een duidelijke apiculus en inhoud met vele druppeltjes. De basidiën zijn 25-35 × 5-8 μm groot, 4-sporig (enkele 2-sporige waargenomen), smal clavaat, bochtig, met basale gesp. Het lameltrama heeft licht geïncrusteerde hyfen tot 2,5-4 μm diameter. Cheilocystiden en pleurocystiden zijn afwezig. De pileipellis (hoedhuid) is een cutis van cilindrische, sterk bruin geïncrusteerde hyfen, 4-5,5 μm diameter, aan de septen licht gezwollen. De eindcellen zijn subcilindrisch met afgeronde top. Het hoedtrama is opgebouwd uit hyfen tot 10 μm diameter, zwak geïncrusteerd. Gespen zijn aan alle celementen aanwezig.

Bespreking

Arrhenia is een geslacht van plaatjeszwammen behorend tot de familie *Hygrophoraceae*. Volgens Index Fungorum telt het geslacht een 90-tal soorten. Ze zijn

Fig. 2. Foto's Min Pauwels

saprotroof of parasitair op mossen, solitair of in groep en meestal in pioniersvegetaties op kale grond. Bij de grijsbruine *Arrhenia*-soorten met centrale steel en normaal ontwikkelde plaatjes is het substraat bepalend voor de determinatie van *A. peltigerina* (Elborne, 2008). Het leermostrechttertje groeit op afstervende of dode thalli van diverse leermossen, in dit geval Klein leermos.

Leermossen zijn bladvormige lichenen die terrestrisch groeien en als fotobiont de cyanobacterie *Nostoc* hebben. Deze cyanobacteriën doen niet alleen aan fotosynthese maar zijn ook stikstoffixeerders. Klein leermos is terug te vinden in de duinen op kalkrijk zand en komt ook voor in het binnenland op bijvoorbeeld begraafplaatsen.

Leermostrechttertje is een parasitaire lichenicole basidiomycet. Binnen de lichenicole fungi (in 2018 waren er 2319 soorten op naam gebracht) zijn er 96 % ascomyceten en 4 % basidiomyceten (Diederich P. et al, 2018). De lichenicole basidiomyceten kennen een zeer grote morfologische diversiteit.

Leermostrechttertje is een zeldzame soort die voorkomt in Europa en Noord-Amerika. In Luxemburg (natuurreservaat Haard in Dudelange) werd de soort voor het eerst gevonden in 2008, in Nederland (duinen bij Aerdenhout) een eerste keer in 2012 door André Aptroot. In Nederland is de soort sinds 2013 gekend van 15 atlasblokken.

Deze vondst is het eerste Leermostrechttertje in België (Neerpelt), gevonden door Nicole Rinkes in 2022.

Onderzocht materiaal

Op thallus *Peltigera rufescens* (Klein leermos), Pelt, Oud Kerkhof De Zandberg, 8-2-2022, C5.31.44, leg. N. Rinkes, macrodet., microdet. M. Pauwels, herb. L. Deceuninck, LD5165.

Dank

Met dank aan Nicole, Paul, Peter en Ronny voor hun motiverende gedrevenheid, aan Dries Van den Broeck voor alle inspirerende lichenengesprekken en aan Lieve Deceuninck voor microscopisch advies en begeleiding bij dit Sporen-artikel.

Internetbronnen

Index Fungorum, www.indexfungorum.org, 27-07-2022

Verspreidingsatlas paddenstoelen. 12 februari 2022, <https://www.verspreidingsatlas.nl/0097230>

Literatuur

Aptroot, A. (2013). Leermostrechttertje (*Arrhenia peltigerina*), een parasitische paddenstoel op *Peltigera*, nieuw voor Nederland, *Buxbaumiella* 98: 53-54.

Diederich, P., Lawrey, J.D. & Ertz, D. (2018). The 2018 classification and checklist of lichenicolous fungi, with 2000 non lichenized, obligately lichenicolous taxa. *The Bryologist*, 121(3): 340-425. <http://www.lichenology.info/pdf/Diederich%20et%20al.%202018%20Bryologist.pdf>

Elborne, S.A. (2008). *Arrhenia* in Knudsen, H. & Vesterholt, J. (eds.) *Funga Nordica*. Agaricoid, boletoid and cyphelloid genera. Nordsvamp, Copenhagen. 965 pp.

Læssøe, T. & Petersen, J. (2019). *Fungi of Temperate Europe*. Princeton University Press. 1715 pp.

Smith, C.W., Aptroot, A., Coppins, B.J., Fletcher, A., Gilbert, O.L., James, P.W. & Wolseley, P.A. (2009). *The Lichens of Great Britain and Ireland*. British Lichen Society. 1046 pp.

Verhoogt K. & van der Kolk, H-J. (2019). Een overzicht van enkele goed herkenbare Nederlandse korstmosparasieten, *Buxbaumiella* 115: 47-57.

Voitk, A., Saar, I., Lücking, R., Moreau, P.-A., Corriol, G., Krisai-Greilhuber, I., Thorn, R.G., Hay, C.R.J., Moncada, B. & Gulden, G. (2020). Surprising morphological, ecological and ITS sequence diversity in the *Arrhenia acerosa* complex (Basidiomycota: Agaricales: Hygrophoraceae). *Sydowia* 73: 133–162. <http://www.sydowia.at/syd73/T12-Voitk-2900.pdf>

In memoriam Leo Noten

Op 29 juni 2022 overleed Leo Noten te Pelt, op 91-jarige leeftijd.

Zijn familie, zijn bedrijf en de maatschappij rondom hem vormden de grote pijlers die zijn leven bepaalden. Een ruime interesse in natuur, kunst, geschiedenis en filosofie maakte dat Leo jarenlang een belangrijke figuur en de drijvende kracht was in het verenigingsleven en het cultureel gebeuren in zijn woonplaats Hamont-Achel. Talrijk zijn de cursussen, studiegroepen en sociale activiteiten die hij organiseerde en/of waarbij hij nauw betrokken was.

Zijn gedachtenisprentje spreekt over zijn “gedrevenheid om mensen te verenigen, een passie te delen en elkaar daarin te versterken”. Dat was, ook voor onze vereniging, de sterkte van Leo. Leo was betrokken bij de opstart van Mycolim begin jaren tachtig; hij was lid van het overlegcomité van Vlaamse Mycologische Verenigingen en stichtend

lid van de VMV in 1996. Hij was de verbindingsfiguur tussen Mycolim en de toenmalige AMK waar hij een aantal jaren in het bestuur zat. Hij stimuleerde vele Mycolimleden om hun veldkennis uit te breiden met literatuurstudie en microscopie en om hun kijk te verruimen. Hij gaf lezingen, schreef artikels voor AMK-medelingen, *Sterbeeckia*, *Sporen* en begeleidde AMK en Mycolim op talrijke excursies.

Op de vele binnenlandse werkweken in Viroinval en in Heer-sur-Meuse was Leo een vaste waarde samen met zijn echtgenote Anny. In de aangename gesprekken met hem zette hij rustig maar overtuigend zijn visie uiteen over mycologie, Limburg, cultuur en het leven. Tijdens die weken gaf Leo heel gepassioneerd zijn mycologische kennis van het genus *Mycena*, zijn geliefd studiemateriaal, door aan menig deelnemer. We leerden hem daar ook kennen als een minzaam levensgenieter.

In 2004 en 2005 organiseerde Leo voor de VMV, nu KVMV, een werkweek in De Plank, vlakbij de Voerstreek. Er was ook een kleine Nederlandse en Duitse vertegenwoordiging en de excursies brachten ons in enkele van hun mooie gebieden. Zo werd het een 3-landen-zaak. Leo ijverde altijd al voor het opentrekken van grenzen. Jaren voordien nam hij contact op met de auteurs van de 'Corticiaceae of Northern Europe' en vertaalde en bewerkte met hun toestemming 'Korstzwammen van Noord-Europa Vol. I. Introductie en sleutels'. Hij stimuleerde een aantal Mycolimleden om te starten met de studie van korstzwammen en ook een cursus en een werkgroepje rond myxomyceten kon op zijn interesse en steun rekenen.

Hij vergezelde Mycolim graag tijdens de jaarlijkse midwerkweken in de Eifel. Toen het te moeilijk werd om deel te nemen aan de soms pittige excursies, determineerde hij overdag met plezier de aangebrachte *Mycena*-soorten. We genoten er telkens van zijn gezelschap, zijn verhalen en zijn positieve kijk.

Ook toen hij niet langer actief deelnam aan de excursies van Mycolim, bleef hij geïnteresseerd in de wekelijkse lijsten die we hem toestuurden en verheugde hij zich over bijzondere vondsten en onze toenemende kennis. Het erelidmaatschap van de KVMV, overhandigd in 2021 in volle coronatijd, deed hem zichtbaar plezier.

Droevig maar ook dankbaar nemen we nu afscheid van Leo. Het was een voorrecht en een genoegen hem gekend te hebben. Ons warm medeleven gaat uit naar zijn kinderen en hun familie.

Gut Tilkin

Een woord van lof en dank

Leo heeft me attent gemaakt op het boeiende genus *Mycena*. Hij was het die mij aanzette en begeleidde op de

studie ervan. Daar we beiden een eind van elkaar af woonden, kwam er een drukke correspondentie, eerst per brief, later per e-mail. Tot beider vreugde ontmoetten we elkaar op de werkweken. Ons studieveld nam al gauw uitbreiding met het genus *Hemimycena*. Mijn bewondering en respect voor 'mijn mentor' zullen altijd blijven.

Dank Leo, voor alles wat je mij hebt bijgebracht en vooral ook voor je vriendschap.

Lucrese Vannieuwerburgh

Nieuwtjes uit recente tijdschriften (15.3)

Wim en Roosmarijn Veraghtert-Steeman

wim.veraghtert@gmail.com - roosmarijn.steeman@natuurpunt.be

Bulletin de la Société Mycologique de France Tome 137 - 2021

G. Gruhn, M. Gérard en G. Trichies bespreken enkele zeldzame en/of merkwaardige soorten Aphyllophorales zonder poriën die werden waargenomen in het departement Mayenne in Frankrijk. Het gaat om *Acanthobasidium delicatum*, *Aphanobasidium albidum*, *A. paludicola*, *Asterostroma medium*, *Basidiodendron rimosum*, *Byssocorticium atrovirens*, *Crustomyces expallens*, *Dacryobolus karstenii*, *Dendrothele citrisporella*, *Guepiniopsis buccina*, *Hymenochaete cruenta*, *Hyphoderma cremeoalbum*, *Hypochnella violacea*, *Kavinia albovidis*, *Leucogyrophana mollusca*, *Lyomyces griseliniae*, *Parvobasidium cretatum*, *Peniophora erikssonii*, *P. proxima*, *P. reidii*, *Phanerochaete aculeata*, *Phlebia nothofagi*, *P. subochracea*, *Rhizochaete radicata*, *Saccosoma farinacea*, *Sarcodontia crocea*, *Scotomyces subviolaceus*, *Scytinostroma hemidichophyticum*, *Subulicium lautum*, *Tomentella cinerascens*, *T. subclavigera*, *Tremellodendropsis tuberosa*, *Tulasnella violea*, *Xenasmata alnicola* en *Xylodon borealis*.

J. Maffert brengt de dubieuze nomenclaturale status van *Russula nigricans* en *R. adusta* onder de aandacht, maar stuurt er op aan om de namen van deze goed gekende soorten niet te wijzigen. Vervolgens behandelt J. Melot de nomenclatuur van deze twee soorten in detail.

Een nieuwe vondst van de zeldzame *Mycena chlorinoma* wordt behandeld door J. Cazabonne, H. Cochard, H. Gryta en P. Jargeat.

Zeitschrift für Mykologie 88/1 - 2022

S. Lettau, H. Lehmann, M. Thines en S. Ploch schreven een artikel over de diversiteit binnen het genus *Omphalina* met een beschrijving van een nieuwe soort voor dit genus: *O. periglacialis*.

C. Gubitz, M. Reul en A. Weig bespreken 6 collecties van rood verkleurende, bleke tot bruine geschubde

champignons, waarvan vijf als *Agaricus depauperatus* worden bestempeld. Het artikel geeft verder een overzicht van de rood verkleurende soorten uit het genus *Agaricus*.

P. Mayser en P. Mayser informeren ons over de optische fluorescentie die gebruikt wordt om paddenstoel-sporen te kunnen opsporen in de maaginhoud en zo een paddenstoelvergiftiging te kunnen vaststellen.

Merkwaardige vondsten van fytoparasitische microfungi worden behandeld door J. Kruse, H. Thiel, F. Klenke, I. Krisai-Greilhuber, U. Raabe, B. Sothmann, K. Wehr en V. Kummer. Het gaat in dit artikel om volgende soorten: *Erysiphe akebiae*, *Peronospora vincae*, *Plasmopara muralis*, *Puccinia deutziae*, *P. longicornis*, *P. phyllostachydis* en *U. sublevis*.

Der Tintling 137

Portret 259 behandelt *Hericum cirrhatum*, een zeldzame houtzwam met schubben op de bovenzijde en stekels aan de onderzijde. G. Waesch wijdt een artikel aan de vondst van de Noord-Amerikaanse *Aureoboletus projectellus* in Brandenburg. Over teledetectie van geschikte groeiplaatsen voor graslandpaddenstoelen schrijft G. Schuster. De foto's van wasplaten en andere bijzondere graslandsoorten verfraaien het artikel. M. Wilhelm behandelt bijzondere vondsten uit de Zoo in Zürich: *Lactocollybia "excentrica"*, *Echinoderma "vino-sobrunnea"*, *Lepiota rubella*, *Cystolepiota "cyathea"*, *Lepiota bettinae*, *Leucoagaricus "minor"*, *Leucocoprinus "albidotenellus"*, *L. heinemannii*, *L. comolamellis* en *L. denudatus*. *Myriostoma coliforme* werd opnieuw gevonden in Mannheim en besproken door G. Adler. Portret 260 behandelt *Gymnopilus picreus*, een houtzwam van naaldhout.

Field Mycology 23 (2)

In portret 90 wordt *Inocybe lacunarum* onder de loep genomen door G. Kibby en M. Tortelli. DNA-barcoding brengt drie nieuwe Britse soorten uit het genus *Rho-*

docybe aan het licht, zo melden N. Aplin, P. Cullington, B. Douglas en E. Janke. Twee collecties van *Ramaria aurea* worden opnieuw gedetermineerd en benoemd als *R. atractospora* door G. Mattock, G. Kibby & A. Burnham. A. Overall vindt koninklijke zwammen in Bushy Park: *Fuscoporia torulosa* (op *Crataegus monogyna*), *Lentinellus ursinus*, *Leucocoprinus meleagris*, *Gymnopilus dilepis* en *Cortinarius fuscogracilescens*.

A. Martyn Ainsworth schrijft over een zeldzame soort: *Hohenbuehelia tremula*. Een soort die vaak over het hoofd wordt gezien, *Meruliporia pulverulenta* op holle stronken van eik, werd waargenomen in Windsor Great Park en besproken door A. Martyn Ainsworth en K. Limatainen.

Een subtropische, zuiderse soort is nieuw voor Groot-Brittannië en wordt in een artikel gevat door K. Robinson: *Xylobolus subpileatus*. Een opmerkelijke korstzwam, *Crystoderma fibuligerum*, wordt door S. Rogerson en A. Henrici behandeld als nieuwe Britse soort. B. Ing bespreekt *Urocystis*-soorten die voorkomen op Ranunculaceae in Groot-Brittannië.

Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde 2/2022

In een artikel over “blauwe magie in de zwammenwereld” behandelt B. Senn-Irlet blauwe zwammen uit verschillende groepen. J. Monti en Y. Delamadeleine schrijven over Hymenogasteraceae en Tuberaceae en families zonder naam. N. Schwab leverde een bijdrage aan de kennis van de fungi van het natuurgebied Combe-Grède met mooie vondsten als *Entoloma madidum*, *E. catalaunicum*, *Porpolomopsis calyptriformis*, *Hygrocybe splendidissima*, *Cuphophyllus colemannianus*, *Microbotryum superbum*, *Uromyces flectens*...

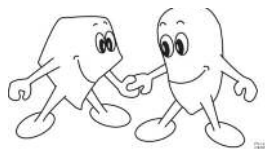
Österreichische Zeitschrift für Pilzkunde 29 – 2020

Het tweede deel van de merkwaardige Russulavondsten uit Oostenrijk uit de sectie *Russula* is geschreven door H. Pidlich-Aigner en behandelt volgende soorten: *R. veteriosa*, *R. firmula*, *R. rubra* en *R. rutila*. Voor de subsectie *Urentes* werd een sleutel opgemaakt met *R. dryadicola*, *R. cupreola*, *R. badia*, *R. adulterina*, *R. aurantioflammans*, *R. quercilicis*, *R. juniperina*, *R. cuprea*, *R. gigasperma*, *R. vinosopurpurea*, *R. globispora*, *R. intermedia*, *R. cupreoaffinis*, *R. blumiana*, *R. decipiens*, *R.*

maculata en *R. nympharum*. I. Acar behandelt de eerste vondst van *Cistella dentata* voor Turkije en West-Azië, de eerste keer dat een soort uit dit genus in dit werelddeel wordt waargenomen. J. Vila, K. Reschke, E. Battistin, U. Marulli, M. E. Noordeloos, P.-A. Moreau, M. A. Ribes, G. Corriol en M. Loizides schrijven over nieuwe soorten uit het genus *Entoloma* uit Zuid-Europa: *E. ortegae*, *E. caeruleopinophilum*, *E. pallidostriatum*, *E. benedictinum*, *E. riparium*, *E. perfidodiscum*, *E. rivipollense*, *E. fazziense*, *E. notabile*, *E. versicolor*, *E. anodinum*, *E. sericeoalpinum* en *E. assiduum*. Ook de verschillende interpretaties van *E. nitens* komen aan bod. W. Klofac bespreekt vondsten van *Xerocomus silwoodensis* en *Xerocomellus ripariellus* in Oostenrijk. De resultaten van het onderzoek naar de groeirespons van *Quercus fusiformis* op inoculatie met *Boletus luridellus* worden uit de doeken gedaan door F. Garza Ocañas, G. G. Guerrero, J. I. De La Fuente, M. Q. Martinez, A. Carillo-Parra en J. Garcia Jimenez.

Coolia 65.3

In het 11^e artikel in de reeks over Karteringsnieuws worden een aantal nieuwkomers behandeld door M. Veerkamp, I. Somhorst, N. Dam, T. Kuyper en E. Osieck. In 2021 zijn 165 taxa als nieuw voor Nederland aangemeld, waarvan 144 soorten geaccepteerd zijn en aan de Nederlandse lijst werden toegevoegd. Bij dit artikel worden foto's getoond van *Haasiella venustissima*, *Cerinomyces lipoferus* en *Inocybe bellidiana*. T. Zegers, W. van Steenis en J. Wisman schrijven over de eerste melding van *Cortinarius danicus* uit Nederland. M. en N. Dam geven een impressie van de binnenlandse werkweek 2021 in Zuid-Limburg met foto's van bijzondere soorten als *Cantharellus amethysteus*, *Craterocolla cerasi*, *Cortinarius largus*, *Melastiza cornubiensis*, *Scutellinia setosa*, *Stemonitis fusca* en *Amanita solitaria*. P.-J. Keizer heeft het over een onaangename kennismaking met de Roetschorsziekte (= *Cryptostroma corticale*) op Esdoorn. E. Osieck meldt ons dat het Korstvormig schorsschijfje voortaan drie soorten betreft: *Diatrype stigma*, *D. decorticata* en *D. undulata*. Buiten Nederland komen daar dan nog eens twee soorten bij die ook opgenomen werden in de determinatiesleutel in dit artikel.

Prettig gespoord

Red.: Lieve Deceuninck / Gut Tilkin

Laetisaria fuciformis (Berk.) Burds. - Warrige graskorstzwam

Gemeld: Ivo Van Boeckel, 22 juli 2022

Kenmerkend voor de anamorf van deze roze grasparasiet die de rode draadziekte veroorzaakt, zijn de spinnenwebachtige vlokken met spits toelopende uitgroeisels tot 10(20) mm; hyfen zonder gespen; hyfidiën hyalien, smal cilindrisch; arthroconidiën hyalien, dunwandig, cilindrisch of onregelmatig gevormd, vaak gescheiden door smalle, dunwandige cellen die uiteindelijk uiteenvallen. na de biotrofe groeifase op levende grassen volgt een saprotrofe groeifase op het dode, organische materiaal. De soort is dus hemibiotroof. Zelden worden tijdens de saprotrofe groeifase teleomorfe, korstvormige vruchtlichamen gevormd, rozig en verblekend naar crèmekleurig; oppervlak effen; hyfen zonder gespen.

Opmerking: deze soort is door het ontbreken van gespen te onderscheiden van de andere roze grasparasieten *Limonomyces roseipellis* en *L. culmigenus*, beide met gespen op de hyfen.

Onderzocht materiaal: op bladeren van *Poa pratensis* (Veldbeemdgras), Emblem (Ranst), tuin, 22-07-2022, IFBL C5.31.44. Det. L. Deceuninck, herb. LD5168.

Geraadpleegde literatuur:

Stalpers J.A., Loerakker W.M. (1982). *Laetisaria* and *Limonomyces* species (Corticiaceae) causing pink diseases in turf grasses. *Can. J. Bot.* 60: 529–537

Fig. 1. *Laetisaria fuciformis* - Warrige graskorstzwam; inzet: arthroconidiën in congorood + phloxine.

Rhizodiscina lignyota (Fr.) Hafellner - Houtdropjeszwam

Gemeld: Lieve Deceuninck, 14 juni 2022

Kenmerken: ascomata 0,3-1 mm diam., zwart, schijfvormig, ongesteeld (fig. 2). Sporen (11,5)12-14,5 × (3,5)3,8-4,7 µm, 2-cellig, asymmetrisch, bovenste cel breder, onderste cel langer en smaller, schoenvormig (fig. 2, inzet links). Asci 40-55 × 10-11,5 µm, breed clavaat, 8-sporig, dubbelwandig (bitunicaat); hymeniale gel amyloïd (J⁺). Parafysen 2 µm diam., vertakt, gesepteerd; topcellen verbreed tot 3-4 µm, in bruine gele amorfe massa ingebed. Excipulumcellen 3,5-10 × 3-8 µm, subgloboos, donkerbruin. Basale ankerhyfen 20-65 × 3-5 µm, donkerbruin, dikwandig (fig. 2, inzet rechts).

Opmerkingen: Hafellner haalde Houtdropjeszwam uit het genus *Karschia* dat lichenicole soorten (parasiterend op lichenen) bevat. Voor deze saprotrofe, op rot loofhout groeiende soort creëerde

Fig. 2. Ascomata; inzet links: ascus met “shoe-shaped” sporen; inzet rechts: bruine, subglobose excipulumcellen en ankerhyfen.

hij het genus *Rhizodiscina* (Keizer P.-J., 2002).

Onderzocht materiaal: 20-tal vruchtlichamen verspreid groeiend op $\pm 2 \text{ cm}^2$ rot hout van *Fagus sylvatica*, Blaasveld, Blaasveldbroek, 05-06-2022, IFBL D4.16.34, det. & herb. Lieve Deceuninck, LD5150.

Geraadpleegde literatuur:

Breitenbach J. & Kränzlin F. (1984). *Pilze der Schweiz* (Band 1). Verlag Mykologia, Luzern. 313 pp.

Declercq, B. (voorlopige sleutel, 2016). *The Dothideomycetes (Ascomycota) of Western Europe, key to the species (inedit.)*

Keizer, P.-J. (2002). Ontdekkingstocht in Ascoland: *Rhizodiscina lignyota* (Fr.) Hafellner. *Coolia* 45(1): 9-10. <https://www.mycologen.nl/Coolia/PDF-files/Coolia45-1.pdf>

Inhoud

1	Editoriaal	<i>L. Deceuninck</i>
2	Excursiekalender	<i>zie website</i>
4	Educatieve bijeenkomsten	<i>zie website</i>
6	Cartoon	<i>S. Persoons</i>
7	Binnenskamers kennismaken met een tropische <i>Lactocollybia epia</i>	<i>L. Deceuninck</i>
10	Commissie Paddenstoelen en Natuurbehoud (CPN)	<i>R. Steeman</i>
11	Verrassende vondsten kort toegelicht (15)	<i>Div. - Red.: G. Tilkin</i>
11	<i>Spathularia flavida</i>	<i>M. Verbiest / G. Buelens</i>
14	Lichenicole fungus én paddenstoel: Leermostrechttertje (<i>Arrhenia peltigerina</i>) voor de eerste keer gevonden in België	<i>M. Pauwels</i>
16	In memoriam Leo Noten	<i>G. Tilkin / L. Vannieuwerburgh</i>
18	Nieuwtjes uit de recente tijdschriften	<i>R. Steeman / W. Veraghtert</i>
20	Prettig gespoord	<i>Red.: L. Deceuninck / G. Tilkin</i>
21	Inhoud	

Colofon

SPOREN is een uitgave van de KVMV, de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging vzw.

Afdelingen: Antwerpse Mycologische Kring (AMK), Mycologische Werkgroep Limburg (Mycolim), Oost-Vlaamse Mycologische Werkgroep (OVMW) en Zelfstandige Werkgroep voor Amateurmycologen (ZWAM).

Voorzitter: Lieve Van Boeckel-Deceuninck

Alexander Franckstraat 235 - bus 3, 2530 Boechout - 03 455 01 27 - 0475 268 167 - lieve.deceuninck@skynet.be

Ondervoorzitter: Mieke Verbeken

Predikherenstraat 37, 8750 Wingene - 051 65 89 80 - mieke.verbeken@ugent.be

Penningmeester: Luc De Wilde

Philippe Saverysstraat 436, 9140 Temse - luc.de.wilde2@telenet.be

Secretaris: Ronny Boeykens

Mersenhovenstraat 12, 3722 Wintershoven - 0477 395 457 - kvmv.secretaris@gmail.com

Ledenadministratie: Robert De Ceuster

Kloosterbergstraat 34, 3290 Diest - 013 33 57 96 - robert.de.ceuster@scarlet.be

Overige bestuurders:

André De Kesel, Haesaertsplaats 15, 2850 Boom - 0473 927 926 - andre.dekesel@plantentuinmeise.be

Georges Buelens, Grensstraat 56, 3271 Averbode - 0471 205 014 - georges.buelens@telenet.be

Gut Driesen-Tilkin, Kruisheideweg 32, 3520 Zonhoven - 011 72 59 24 - driesen.tilkin@gmail.com

Myriam de Haan, Leopoldstraat 20, bus 4.1, 2850 Boom - 03 888 75 14 - myriam.de.haan@skynet.be

Nathan Schoutteten, Hoogstraat 114, 9570 Lierde - 0495 11 38 16 - nathan.schoutteten@gmail.com

Roosmarijn Steeman, Bist 66, 2500 Lier - 0485 68 88 48 - roosmarijn.steeman@gmail.com

Ruben De Lange, Dorpsstraat 67, 9420 Erpe-Mere - 0479 718 464 - ruben_de_lange@hotmail.com

Wim Veraghtert, Bist 66, 2500 Lier - 0496 97 87 79 - wim.veraghtert@gmail.com

Internet: KVMV: www.kvmv.be

AMK, MYCOLYM, OVMW en ZWAM vindt u onder de rubriek "Afdelingen"

Verantwoordelijke bibliotheek:

Lucy de Nave, Jan Van Rijswijklaan 277, 2020 Antwerpen - lucy.denave@gmail.com

Funbel

Secr.: Emile Vandeven, Kleinewinkellaan 53 bus 1, 1853 Strombeek-Bever, 02 267 74 18 - vandeven.emile@skynet.be

Commissie Paddenstoelen en Natuurbehoud (CPN): Roosmarijn Steeman, Ronny Boeykens

Lidmaatschap KVMV 2023: bedraagt 23 euro (inwonende gezinsleden zijn automatisch medelid), te storten op de rekening IBAN BE17 7370 1875 7621 (BIC-code KREDBEBB) van de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging, Universiteitsplein 1, 2610 Antwerpen. Voor leden buiten Europa bedraagt het lidmaatschap 30 euro. De eventuele bankkosten worden gedragen door de opdrachtgever. De nieuwsbrief *Sporen* (4 maal/jaar) en het blad *Sterbeekia* zijn begrepen in het lidgeld.

Sporen

Verantwoordelijke uitgever: Danny Minnebo, Kleine Molenstraat 19, 9290 Overmere

Redactieleden: Georges Buelens, Gut Tilkin, Lieve Deceuninck, Robert De Ceuster en Ruben De Lange

Eindredactie en lay-out: Danny Minnebo - 09 367 95 49 - minnebo.troch@telenet.be

Ieder lid kan publiceren in *Sporen*. **Teksten** voor volgend nummer moeten **vóór 1 november 2022** gemaaild worden naar het redactielid van zijn afdeling:

AMK	> Lieve Deceuninck	- lieve.deceuninck@skynet.be
MYCOLIM	> Gut Tilkin	- driesen.tilkin@gmail.com
OVMW	> Ruben De Lange	- ruben.delange@ugent.be
ZWAM	> Georges Buelens	- georges.buelens@telenet.be

Foto's of figuren in de tekst worden best nog eens afzonderlijk meegestuurd als beeldbestand (liefst *.jpg).

COPYRIGHT ©

Het copyright voor tekst en illustraties van de artikels berust bij de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging (KVMV). Auteurs behouden het recht om de eigen tekst en illustraties voor andere doeleinden te gebruiken. Het is niet toegestaan volledige of gedeelten van artikels of illustraties over te nemen zonder toestemming van de redactie.

ISSN 2030-367X